

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

Vragen van de heer V. Oldenburg
(vragen binnengekomen op 1 augustus 2006
en antwoorden van het college verzonden op 22 augustus 2006)

Zijn stemcomputers nog te vertrouwen?

Onlangs is het initiatief 'Wij vertrouwen stemcomputers niet' in de openbaarheid gekomen. Een groep bezorgde burgers zet vraagtekens bij de noodzaak van het gebruik van stemcomputers en heeft – zoals de naam van het initiatief al zegt – grote twijfels bij de controleerbaarheid.

Critici van elektronisch stemmen, zowel in Nederland als daarbuiten, hebben er vaak op gewezen dat fraude met stemcomputers moeilijk aan te tonen is. Dat maakt het gebruik van stemcomputers voor verkiezingen omstreden. De software van stemcomputers is vaak geheim en eigendom van de fabrikant. Bovendien is een betrouwbare hertelling vaak niet mogelijk omdat stemcomputers geen bewijs van de uitgebrachte stem printen. Dit wordt ook wel aangeduid als de afwezigheid van een 'paper-trail'. Tot slot veronderstelt het gebruik van stemcomputers dat de leden van het stembureau betrouwbaar zijn. Namelijk degene die de stemcomputer bedient kan het stemmen manipuleren door bijvoorbeeld de machine op "standby" te zetten.

Leefbaar Utrecht heeft hierover de volgende vragen:

1. Op welke wijze kan een verkiezingsuitslag verkregen met stemcomputers worden gecontroleerd?

Een verkiezingsuitslag kan op diverse wijzen worden gecontroleerd.

Na sluiting maakt een stembureau het proces-verbaal op ter vaststelling van de uitslag. In dit proces-verbaal dient het stembureau het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen en het aantal uitgebrachte stemmen per lijst bekend te vermelden. Het aantal ingeleverde oproepingskaarten dient in overeenstemming te zijn met het aantal uitgebrachte stemmen. Deze activiteiten vinden in het openbaar plaats en kiezers kunnen daarbij bezwaren inbrengen.

Ook de zitting van het hoofdstembureau ter vaststelling van de totale gemeentelijke uitslag is openbaar. Het proces-verbaal van de uitslag, de berekening van de kiesdeler, de zetelverdeling etc. worden daarin exact aangegeven.

Daarnaast worden de uitslagen van alle stembureaus op internet en in de media gepubliceerd.

2. Zijn leden van het stembureau in staat om stemcomputers en de daarop geïnstalleerde software te controleren? Zo ja, op welke wijze geschiedt dat?

De leden van een stembureau kunnen voorafgaande aan de stemming de stemmachine testen. De stemmachine kan in een mode worden gezet waarmee gecontroleerd kan worden of de geprogrammeerde kandidaat in overeenstemming is met de uitgebrachte stem. Daarnaast kan een stemmachine niet worden gebruikt als het stemgeheugen niet leeg is.

Uiteraard worden van gemeentewege voorafgaande aan een verkiezing alle stemmachines uitvoerig getest.

3. 'Wij vertrouwen stemcomputers niet' wijst er op dat voor optimale controleerbaarheid een 'Paper Trail' noodzakelijk is. Onderschrijft het College deze zienswijze? Zo nee, waarom niet?

Het college onderschrijft deze zienswijze niet. Op de display van de stemmachine is aangegeven welke keuze de kiezer heeft gemaakt, vervolgens bevestigt de kiezer de gekozen kandidaat.

In het buitenland zijn enkele ervaringen met het gebruik van een paper trail. Hierbij zijn twee methoden denkbaar. In de ene drukt de stemmachine de stem af, de kiezer neemt deze in handen, controleert deze en stopt de 'papierstem' in een stembus. Deze methode wordt in zijn algemeenheid afgewezen, omdat er veel risico's aan verbonden zijn. Zo kunnen kiezers vergeten om het strookje in de bus te gooien. Dit was het geval in een test die men in Frankrijk heeft gehouden.

Ook kan het strookje door de kiezer gebruikt worden om aan een derde te bewijzen wat hij

gestemd heeft. In verband met het verplichte stemgeheim en het voorkomen van de mogelijkheid van het kopen van stemmen is dit niet wenselijk.

Een andere manier om een paper trail te gebruiken is de methode waarbij het strookje achter glas verschijnt en in een afgesloten bus valt nadat de kiezer de stem bevestigd heeft. Hoewel deze methode veiliger is dan de bovenstaande, zijn ook hiermee in het buitenland grote problemen ontstaan. Daarnaast bleken de verschillen tussen de uitslag van de 'papieren' stemmen en die van de stemcomputer in alle gevallen te zijn ontstaan door telfouten bij het tellen van de 'papieren' stemmen.

Het College is dan ook van mening dat het invoeren van een paper trail geen meerwaarde biedt bij het stemmen met stemcomputers.

4. 'Wij vertrouwen stemcomputers niet' beweert op haar website (www.wijvertrouwenstemcomputersniet.nl/FAQ) dat het stemmen per computer duurder is dan het stemmen met biljetten. Klopt deze bewering? Kan het College aangeven wat de kosten zijn van het stemmen per computer en met biljetten?

Deze bewering klopt niet. Het stemmen met stembiljetten brengt meer kosten zich mee. Dit is namelijk een veel arbeidsintensiever proces. Te denken valt hierbij aan het vervoer, de opbouw, het afbreken en het opslaan van stembiljetten. Dit geldt uiteraard ook voor het tellen van de stemmen.

5. Volgens 'Wij vertrouwen stemcomputers niet' zijn stemcomputers 'op zijn best een problematische non-oplossing van een non-probleem.' Hoe beoordeelt het College deze opvatting?

Het College deelt deze opvatting niet. Zowel in de Kieswet, het Kiesbesluit en de door het Rijk vastgestelde Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997 zijn uitgebreide eisen opgenomen die de betrouwbaarheid van stemmachines garanderen. Elk prototype stemmachine is door TNO grondig gekeurd. De (uitgebreide) keuringscriteria hebben met name betrekking op de betrouwbaarheid en beveiliging van de stemmachine.

De keuze voor stemcomputers is onder meer gedaan omdat het de menselijke fouten die gemaakt worden bij het uitbrengen van de stemmen minimaliseert en fouten bij het tellen van stembiljetten voorkomt. Daarnaast worden door kiezers bij het stemmen met stemcomputers veel minder ongeldige stemmen uitgebracht. Men kan alleen nog blanco stemmen.

6. Gesteld dat in Utrecht de wens bestaat de controleerbaarheid van de verkiezingsuitslag te vergroten, hoe zou aan die wens gehoor kunnen worden gegeven?

De gemeente biedt reeds de grootst mogelijke openheid ten aanzien van de controleerbaarheid van de verkiezingsuitslag.

(Met dank aan www.wijvertrouwenstemcomputersniet.nl)